

TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİ ÇOCUKLARA EĞİTİM HİZMETİ SUNMADA KÜLTÜREL DUYARLILIK VE BÜTÇE PLANLAMASI: AVUSTRALYA’DAN BİR ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ¹

Artun Kerem CANAZ

artunkeremcanaz@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4786-0772

Doç. Dr. Erdal KÜÇÜKER

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, erdal.kucuker@gop.edu.tr, ORCID:0000-0001-6040-0848

ÖZ

Bu örnek olay incelemesi, nitel araştırma yöntemlerinden belge inceleme yöntemiyle desenlenmiştir. Araştırmanın amacı, Avustralya'nın Victoria eyaletindeki bir ilkokulun incelenmesi ve buna bağlı olarak Türkiye’de sayıları giderek artmakta olan Suriyelilere dönük eğitim uygulamalarında, planlama ve bütçe süreçlerinin geliştirilmesi ile ilgili öneriler geliştirilmesidir. Araştırmanın bulguları, Victoria eyaletinde göçmenlere verilen eğitim hizmetlerinin, hem öğrencileri hem de velileri kapsayan bütünsel bir sosyal içerme süreci şeklinde olduğunu ortaya koymaktadır. Göçmen çocuklara kendi dil ve kültürlerini de belirli oranlarda içeren Victoria öğretim programı uygulanmaktadır. Öğretim programına göçmen çocuklar ve aileleri için konulan etkinliklerin giderleri, eyaletin ve okulların eğitim bütçeleri içerisindeki ilgili kalemlerden karşılanmaktadır. Araştırma sonucunda, Türkiye’de Suriyelilere nitelikli eğitim verebilmek için gerekli kaynakların geçici fonlardan değil, ulusal ölçekteki planlamalar doğrultusunda hazırlanacak kamusal eğitim bütçelerinden karşılanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli çocukların eğitimi, eğitim bütçesi, okul bütçesi

CULTURAL SENSITIVITY AND BUDGET PLANNING IN PROVIDING EDUCATION TO SYRIAN CHILDREN: A CASE STUDY FROM AUSTRALIA

ABSTRACT

This case study was designed as a document analysis as a qualitative research method. The aim of the study is to analyze a primary school in Victoria, Australia and make suggestions for improving educational planning and budgeting in educational services for Syrians in Turkey. Findings of the study showed that education for immigrants in Victoria is considered as an entire process of social inclusion both for students and parents. In this state, the immigrant students are offered national curriculum including relevant country’s cultural aspects and language. Costs of these programs are afforded by school budget which includes shares for education of immigrants. The study suggests that policy makers in Turkey should quit temporary short term funding and allocate constant share for education of immigrants in the national educational budget to supply the immigrants with better quality education.

Key Words: Educating Syrian children, education budget, school budget

GİRİŞ

Son yıllarda Ortadoğu’da yaşanan olaylar (ayaklanmalar, rejim değişiklikleri, hükümete bağlı silahlı güçler ile hem hükümete hem de birbirlerine karşı mücadele veren silahlı güçler arasında süren şiddetli çatışmalar ve başta Batılı ülkeler olmak üzere çeşitli ülkelerin ve uluslararası örgütlerin bölgeye siyasi ve askeri müdahaleleri), bu bölgedeki sivililerin ülkelerini terk ederek çevre ülkelere sığınmalarına neden olmuştur. Türkiye 2011 yılından

¹ Bu makale, Doç. Dr. Erdal Küçükler danışmanlığında Artun Kerem Canaz tarafından hazırlanmış ve 2014/81 proje numarası ile Gaziosmanpaşa Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiş olan “İlköğretime Dair Finansal Çıkarımlar: Türkiye’den ve Avustralya’dan Stratejik Planlama Deneyimleri” adlı yüksek lisans tezinin bulgularına dayalı olarak hazırlanmıştır.

itibaren tarihinin en büyük göçmen akınına uğramış ve ülkedeki göçmen sayısı 2018 yılında dört milyona yaklaşmıştır (Mülteciler Derneği, 2018). Türkiye-Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşması gereği, Türkiye'nin AB sınırları içerisinde yer alan tüm mültecileri kabul etmesi konusunda yürütülen pazarlıklar da göz önünde bulundurulduğunda (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2017), bu sayının yakın bir gelecekte katlanarak artabileceğini söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu kimseleri çeşitli statülerde kabul eden ülkeler, onların yalnızca güvenlik ve diğer temel ihtiyaçlarını karşılamakla değil, kendi ülkelerinde veya başka bir ülkede uzun vadede geleceklerini güvenceye almaları için eğitim almalarını sağlamakla da yükümlüdür (Birleşmiş Milletler, 1989; Resmi Gazete, 2013). Türkiye'deki Suriyelilerin 1.128.712'si, Iraklıların 27.295'i, Afganların ise 21.227'si ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki çocuklardan oluşmaktadır (Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü, 2018).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) yaptığı bir araştırmanın sonuçları, eğitim hakkından faydalanamayan Suriyeli çocukların daha fazla istismar ve kötü muamele riski altında olduklarını, travma sonrası stres bozukluğu semptomlarını daha fazla sergilediklerini, fiziksel ve psikolojik gelişimlerinde çeşitli gerilemeler olabildiğini ortaya koymuştur (Koman, 2015). Göçmen çocukların normal bir yaşantıya kavuşabilmeleri için, göçmen olmayan çocuklarla ilişki kurmaları son derece önemlidir. Bu ilişkinin kurulabilmesi ve ev sahibi toplumun yabancıları ve kültürlerini tanıyarak onlarla iletişim kurabilmesi için ideal karşılaşma yerleri okullardır (Özservet, 2015). Bu çerçevede göçmen çocuklara dönük eğitim hizmetlerinin sunumu, acil bir gereksinim olarak ortaya çıkmaktadır. Bu gereksinimin özellikle Suriyeli çocuklar için daha belirgin olduğu söylenebilir. Çünkü karışıklıkların başladığı 2011 Mart'ından itibaren Suriye'de okullar büyük oranda kapanmış ve bu çocuklar Türkiye'ye gelmeden önce de kayda değer bir süre eğitimsiz kalmıştır (Seydi, 2014). 2017-2018 öğretim yılı sonunda Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı 14.742 resmi okulda toplam 366.476, 20 ildeki 338 Geçici Eğitim Merkezinde ise 229.470 Suriyeli öğrenci eğitim görmektedir. Türkiye'de Suriyeli çağ nüfusunun yaklaşık % 63,0'ü okullaştırılmıştır. İki yıl öncesinde bu oranın % 30,0'dan daha düşük olduğu dikkate alındığında (MEB, 2018a), Suriyeli sığınmacıların eğitimine ilişkin nicel bir ilerleme kaydedildiği söylenebilir.

Sağlanan eğitim olanaklarının nicel olarak artmış olması, Suriyeli çocukların dezavantajlarına uygun bir eğitim politikasının ortaya konulduğunun, yani niteliğin artırıldığının göstergesi olarak yorumlanamaz. Suriyelilere ilişkin olarak geliştirilen eğitim politikaları Ortadoğu'da, özellikle Suriye'de yaşanan problemlerin ve buna bağlı olarak göçün kısa sürede son bulacağı ve bölgeden Türkiye'ye gelenlerin uzun süre kalmayacağı varsayımına dayandırılmıştır. Bu varsayım dayalı olarak Türkiye'de Suriyeli çocuklara dönük eğitim hizmetleri çoğunlukla kamplarda, Suriyeli öğretmenlerce, Arapça ve Suriye müfredatına uygun olarak verilmiştir (Erdönmez, 2016). Ne var ki Türkiye'ye göç, Suriye'deki çatışmaların şiddetlenmesinden bu yana giderek artmış ve daha önce gelenlerin de büyük çoğunluğu ülkelere dönmemiştir. Türkiye'ye göçün hızla devam etmesi sonucu çadır kent ve kamplar dışında yaşayan Suriyelilerin sayısı da katlanarak artmıştır.

Suriyeli sayısındaki artışa ve Suriyelilerin kalıcı statüye geçmelerine ilişkin gelişmeler, Türkiye'nin Suriyelilere dönük yukarıda ifade edilen eğitim politikalarının başarısızlığa uğramasına yol açmış ve MEB'i bir takım önlemler almaya yöneltmiştir. 2016-2017 öğretim yılından itibaren ilköğretim, ortaokul ve liseye başlayacak kamp dışında yaşayan Suriyeli çocuklar MEB'e bağlı okullara kayıt edilmeye başlanmıştır; kamplarda yaşayan çocukların da

Türkçe ve Türkiye müfredatı ile eğitim görmeleri sağlanmıştır (Taştan ve Çelik, 2017). Yasal çerçevede bazı iyileştirici ya da kolaylaştırıcı düzenlemeler gerçekleştirilmiş olsa da çeşitli uluslararası örgütlerin raporları, uygulamada Suriyeli çocuklar için halen ciddi engeller bulunduğunu ve Türkiye’de kamp dışındaki Suriyeli çocuklara sunulan eğitimin niteliğine dair problemler olabildiğini göstermektedir (İnsan Hakları İzleme Örgütü, 2015).

Mülteci kampları dışında eğitim almak isteyen Suriyeli çocukların önünde iki seçenek mevcuttur. İlki, genellikle UNICEF ve MEB işbirliğiyle kurulan, çeşitli vakıf ve derneklerce de açılabilen Suriye Geçici Eğitim Merkezleridir. Bu okullarda eğitim dili ağırlıklı olarak Arapça, takip edilen müfredat da Suriye öğretim programlarıdır. Öğretmenlerin büyük bir bölümü Suriyelidir. Suriye Geçici Eğitim Merkezlerinden bazıları MEB denetiminde faaliyet göstermektedir ve bu okullarda Türkçe öğretmenleri tarafından da dersler verilmektedir (MEB, 2017a). Ancak Geçici Eğitim Merkezlerinin yaygınlığı ve kapasiteleri oldukça sınırlıdır. Bu merkezlerin bazıları da ücretlidir. Buralarda velilerden 2016-2017 öğretim yılı için 440 ile 650 TL arasında değişen eğitim ücretleri talep edilmiştir (Emin, 2016). Suriyelilerin büyük çoğunluğunun Türkiye’ye geliş biçimleri ve buradaki yaşam koşulları göz önünde bulundurulduğunda, çocuklarını bu merkezlere göndermek Suriyeli aileleri zorlayan bir durumdur.

Suriyeli ailelerin ücreti karşılığında çocuklarına eğitim aldirmalarının zorluğu, Suriyeli çocuklar için ikinci seçenek olan devlet okullarında eğitim görmenin önündeki engellerin ortadan kaldırılmasını daha da önemli kılmaktadır. Uluslararası örgütlerin Türkiye’de Suriyelilerin eğitime erişimine dair yaptıkları çeşitli çalışmalarda, Suriyeli çocukların devlet okullarında eğitim alırken, okula kayıt aşamasında başlayan çeşitli zorluklarla karşılaştıkları belirtilmektedir. Bu zorluklardan birincisi Suriyeli ailelerin, çocuklarının okula kayıt edilmesi için yapılan yasal düzenlemelerden ve bu konudaki haklarından yeterince haberdar olmamalarıdır. Suriyeli ebeveynler, ilk kayıt için okula sunulması gereken belgeleri hazırlamakta güçlük çekmekte ya da bu aşamada kayıt yaptırmaktan vazgeçmektedir (Koman, 2015). Suriyeli çocukların eğitime erişimine ilişkin diğer bir güçlük, bu çocuklara dönük rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerindeki yetersizliklerdir. Çevrelerinde her gün çok sayıda insanın çeşitli şekillerde hayatını kaybettiğine tanık olan ve evlerini terk etmek zorunda bırakılan Suriyeli çocuklar, psikolojik desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. MEB’in, çeşitli risk gruplarındaki öğrencilerin desteklenmesine ilişkin hem kendi bünyesinde, hem de UNICEF ile birlikte hazırladığı öğretmenlere ve okul yöneticilerine yönelik yayınlar vardır. Ancak okullara gönderilen MEB-UNICEF yayınlarının hiçbirinde, Suriyeli çocuklara psikolojik destek olmaya dönük bir açıklama ya da bilgiye yer verilmemiştir (MEB, 2006). Suriyeli öğrencilerin okullarda yaşadıkları sorunlardan biri de dil sorunudur. 2016-2017 öğretim yılından itibaren hem MEB’e bağlı okullarda hem de Suriye Geçici Eğitim Merkezlerinde eğitim gören Suriyeli çocuklar için Türkçe dil kursları düzenlenmektedir (MEB, 2016). Ayrıca Geçici Eğitim Merkezlerinde Türkçe derslerinin sayısı artırılarak haftada 15 saate çıkarılmıştır. Ancak Suriyeli öğrenciler için yine 2016-2017 öğretim yılında 1, 5 ve 9. sınıflarda zorunlu eğitim kapsamında devlet okullarına kayıt yaptırmaya zorunluluğu getirilmiştir. Aynı dönemde yürürlüğe giren bu iki düzenlemeyle, Suriyeli öğrenciler bir yandan Türkçe öğrenmeye çalışırken, diğer yandan Türkçe hazırlanmış ders içeriklerini öğrenmek zorunda kalmaktadırlar. Taştan ve Çelik’in (2017) 2017 yılının başında yaptıkları araştırma, Suriyeli öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türkçe dil yeterliğinde ve genel akademik durumunda kayda değer bir ilerleme olmadığını ortaya koymuştur. Suriyeli çocukların eğitime erişiminin önündeki çok temel bir engel de çocuk işçiliği ve bunun arkasında yatan nedenlerdir. İlk göze çarpan etken anne babaların, evi geçindirecek miktarda

gelir elde edememeleridir (Koman, 2015). Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun (2003) ve İskân Kanunu (2006) uyarınca Türkiye’de Irak, Afganistan ve Somali’den gelen mülteci pozisyonundaki kimselere çalışma izni verilmemektedir. Bu durum, denetimlerin azlığı ve ceza yaptırımların yetersizliği de göz önünde bulundurulduğunda, mülteci ve diğer sınıflarla Türkiye’de bulunan göçmenlerin kayıt dışı işlerde, sigortasız ve oldukça düşük ücretler karşılığında çalıştırılmalarını beraberinde getirmektedir. Sonuç olarak çocuklar da aile ekonomisine katkıda bulunmak zorunda kalmakta, okula gitmek yerine anne babalarıyla benzer şartlarda çalışmaktadırlar (Koman, 2015). Geçici koruma statüsüyle Türkiye’de bulunan Suriyeli ise, Şubat 2016 itibarıyla Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik’te (2016) belirtildiği çerçevede, belirli iş alanlarında ve kısıtlı kontenjanlarla çalışmalarına izin verilmiştir. Bu düzenlemenin, işgücü piyasasında yıllardır süregelen fırsatçı işveren tavrının değişmesinde tek başına ne kadar etkili olabileceği büyük bir soru işaretidir.

Buraya kadar söz edildiği gibi Suriyeli çocuklarla ailelerinin yaşadıkları dil sorunu ve okula kayıt sırasında yaşadıkları güçlükler, çocukların para kazanmak için çalışmak zorunda olmaları ve ihtiyaç duydukları psikolojik desteği alamamaları, bu çocukların eğitim hizmetine ulaşma ve bundan faydalanmaya devam etmelerinin önündeki engellerdir. MEB’in bu sorunları gidererek Suriyeli çocukların daha nitelikli eğitim alabilmeleri için yürüttüğü bazı çalışmalar olduğu görülmektedir. Bunlar arasında Bakanlığın amacını “Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunu desteklemek” şeklinde tanımlandığı PICTES adlı AB destekli proje ön plana çıkmaktadır. Proje, Suriyeli nüfusun yoğun olarak yaşadığı yirmi üç ildeki okullar ve Suriye Geçici Eğitim Merkezlerinde uygulanmaktadır. Proje kapsamındaki okullar ve merkezlerdeki yönetici, öğretmen ve diğer çalışanlara farkındalık eğitimleri verilmekte, Suriyeli öğrencilere yönelik okul rehberlik faaliyetleri düzenlenmekte, öğrencilere Türkçe öğretilmekte ve ders destek kursları düzenlenmektedir. MEB kaynaklarında belirtildiğine göre proje kapsamında Suriyeli öğrencilerin okula ulaşımı ücretsiz karşılanmakta, öğrencilere ders kitabının yanında kırtasiye malzemeleri ve diğer eğitim materyalleri de ücretsiz olarak verilmektedir. Ayrıca okullara ve Suriyeli Geçici Eğitim Merkezlerine fazladan yardımcı personel ve güvenlik personeli görevlendirilmektedir (MEB, 2017b, 2018b). PICTES projesi kapsamındaki uygulamalar, Suriyeli çocukların eğitimindeki bazı sorun alanlarına karşılık gelecek niteliktedir. Ne var ki PICTES, geçici sürelerde uygulanmakta ve üst sınırı belirli finansman kaynaklarıyla Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin belirli bir bölümüne ulaşmaktadır.

Ana hatlarıyla ele alınan ancak her biri sebep ve sonuçlarıyla birlikte ayrı ayrı detaylı bir biçimde inceleme gerektiren Suriyeli çocukların nitelikli eğitime erişimindeki engellerin ortadan kaldırılabilmesi, bütüncül bir bakış açısıyla planlı ve tutarlı adımlar atılmasını gerektirmektedir. Suriye’deki karışıklıkların ve Suriye’den Türkiye’ye göçün devam etmesi, Suriyelilerin Türkiye’deki, dolayısıyla Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemindeki varlıklarının kısa süreli olmayacağını göstermektedir. Bu gerçek göz önünde bulundurulmadan yapılan planlamalar ve yürütülen uygulamaların kalıcı çözümler getiremeyeceği, yapılan harcamaların da büyük oranda boşa gidebileceği söylenebilir.

Türkiye’de Suriyelilerin ihtiyaçları için kayda değer harcamalar yapılmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonunun 2018 yılında yayınladığı Göç ve Uyum Raporuna göre (2018), Türkiye’de 2014 ile 2018 yılları arasında Suriyelilere sunulan yalnızca sağlık ve eğitim hizmetleri için yapılan kamu harcaması, 70 milyar Türk Lirasını aşmıştır. Türkiye’nin 2019 yılı bütçesinin

960.975.683.000 Türk Lirası olduğu göz önünde bulundurulduğunda (Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, 2018), yapılan harcamanın büyüklüğü ortaya çıkmaktadır. Ne var ki bu harcamanın, Suriyeliler için yapılacaklar planlanarak ve bunların finansman kaynakları belirlenip bütçe plan bütünlüğü içerisinde tasarlanarak yapıldığını söylemek güçtür. 2014 yılından günümüze kadar hazırlanan merkezi yönetim bütçe kanunu tekliflerinde, Suriyeliler için kullanılacak bir ödenekten bahsedilmemektedir. Bunun yerine, bütçe içerisinde herhangi bir kuruma tahsis edilmeyen ve ihtiyaç duyulduğunda kullanılabilecek ödenekler olarak tanımlanan “yedek ödenekler” kapsamında yer alan ‘Göçmen ve Mülteci Giderlerini Karşılama Ödeneği’ adlı bir kalem yer almaktadır (TÜSİAD, 2018). Onuncu Kalkınma Planında (2013) yer alan eğitim, sağlık, nüfus dinamikleri ve hatta güvenlik gibi on yedi konu başlığının hiçbirinde, Türkiye’ye doğru her gün giderek artan Suriyeli göçünden hatta Türkiye’de Suriyelilerin yaşadığından dahi bahsedilmemiştir. 2014 yılında hazırlanan MEB 2015-2019 Stratejik Planında (2014), Suriyeli sığınmacılar konusu tek bir madde ile ele alınmış ve herhangi bir çözüm önerisi getirilmemiştir. Hâlbuki bir alanda kalıcı çözümler üretilebilmek için plan yapılması ve bu planın gerekli finansman kaynaklarıyla bütçelendirilmesi son derece önemlidir.

Suriyeli çocukların eğitimine ilişkin hukuki ve finansal düzenlemelerin yetersiz oluşu, öncelikle göçmen sorununa dair gerçekçi bir bakış açısının henüz belirlenmediği izlenimini uyandırmaktadır. Göçmenler, yaşadıkları toplumun diğer bireyleri ve hükümetleri tarafından ne gözle görülürlerse görülsünler, günlük hayatın bir parçasıdır. Kendilerine sunulan imkânlar doğrultusunda toplumla bütünleşebilir ve o topluma uyumlu bir yaşantı sürdürebilir hale gelirler. Ancak ötekileştirilir ve görmezden gelinirlerse sosyal dışlanmışlığa itilmiş olurlar. Sosyal dışlanma, insanların, rengi, etnik kökeni, uyruğu, politik görüşü, sosyo-ekonomik düzeyi, cinsiyeti, cinsel yönelimi, cinsiyet kimliği, yaşı ve engelli olması gibi toplumun çoğunluğundan farklı olan özellikleri nedeniyle temel ihtiyaçlarını karşılama ile hak ve özgürlüklerini kullanma konusunda engellerle karşılaşmaları şeklinde tanımlanabilir. Toplumun belirli kesimlerinin ayrımcılık altında yaşaması, huzur bozabilecek ve bu durum zamanla toplumsal doku uyuşmazlıkları ve çatışmaların yaşanmasına neden olabileceği için tehlike teşkil edebilecek bir süreçtir. Bu sebeple, ayrımcılığa maruz kalan insanlara karşı olumsuz tutum geliştirmemek ve onlara ekonomik, sosyal ve kültürel hayata tam katılımları için gereken kaynakları sunarak yaşadıkları toplumda "normal" kabul edilen hayat standartlarında bulunmaları için çaba göstermek, toplumun yüce gönüllülüğü değil, zorunluluğudur. Bu noktada sosyal içermenin çözüm için kilit bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Sosyal içermeye bir insanın toplumsal ve hukuki kimliğinin tanınması, insani ve/veya vatandaşlık haklarını ve özgürlüklerini kullanabilmesi, herkes gibi olabilmesidir. Bireylerin toplumsal yaşama katılım kanalları üzerinden toplumla bir arada olması ve buluşması gereklidir (Tanrıku, 2018). Eğitim, bu katılımı sağlayan önemli bir etmendir. Sosyal dışlanmışlık riski altında bulunan bir grup olarak farklı ülkelerden gelen göçmenlerin durumu göz önünde bulundurulduğunda, eğitimin sosyal içermeye payının bir kat daha arttığını söylemek mümkündür. MEB’in sosyal dışlanmışlık ve ayrımcılık konularındaki farkındalığı arttırmaya yönelik bazı çabaları söz konusudur. Türkiye’de MEB tarafından Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ile birlikte yürütülen “Kapsayıcı Eğitim Projesi”, Suriyeli çocukların eğitiminde sosyal içermeye önem verildiğini gösteren bir çabadır (MEB, 2018c). Ancak sosyal içermeye çalışmalarının okulların işleyiş ve etkinliklerine kalıcı bir şekilde yerleştirilmesi yerine proje şeklinde yürütülmesi, söz konusu çabaların etkilerinin dar kapsamlı ve geçici olmasına neden olabilir.

Alanyazında göçmen, sığınmacı ve benzer konumdaki çocukların eğitim sorunlarını konu edinen çok sayıda çalışma bulunmasına rağmen, konuyu kültürel duyarlılık ve/veya finansman boyutlarıyla ele alan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Caldwell (1995), araştırmasında Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri'nden (ABD) iki örnek üzerinden, bu ülkelerde okul bütçesi oluşturulurken yabancı kökenli öğrencilerin ihtiyaçları için ayrılan kaynakları incelemiştir. 1993-1994 öğretim yılında, Alberta Kanada'da bir okul anadili İngilizce olmayan öğrenciler için yürüteceği programlara doğrudan kaynak ayırmıştır. Aynı öğretim yılında ABD'deki Edmenton Orta Okulu, yıllık okul bütçesinin % 7,0'sini yabancı öğrencilerin eğitim ihtiyaçları için ayırmıştır. Townsend ve Walker (1998), Avustralya'nın değişen demografik yapısı ve göç edenlerin profili üzerinden okullarda çokkültürlü bir anlayışın belirlenmesinin çeşitli açılardan önemini vurgulamıştır. 1971'de, Avustralya nüfusunun % 1,3'ü bir Asya ülkesinden gelmekteyken bu oran 1994'te % 57,0'ye yükselmiştir. Bu göçmenler, Batı kültüründen farklı bir kültüre ve Hristiyanlık dışında bir dine mensupturlar. Bu durum, okulların çokkültürlü uygulamalara ağırlık vermesini zorunluluk haline getirmiştir. Bu zorunluluk, yalnızca eğitim hizmetinin göçmenlerin ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte olması için değil, bilinçli ve duyarlı nesiller yetiştirerek Avustralya'da 1997'de yaşanan ırkçı saldırıların benzerlerinin önüne geçilmesi içindir. Bu olaylar, hoşgörülü olarak bilinen toplumlarda bile, özellikle ekonomik kriz gibi tetikleyici etmenler söz konusu olduğunda, yabancı düşmanlığının ortaya çıkabileceğini göstermiştir. Belçika'da eğitim gören Türk kökenli öğrenciler özelinde yabancı öğrencilerin Belçika'da karşılaştıkları sorunları inceleyen Manço (2004), okullarda uyum sorunu ve akademik başarısızlık gösteren yabancı öğrencilerin, öğretmen ve psikologlar tarafından, Belçikalı öğrencilere kıyasla daha kolay ve hızlı bir şekilde, kimi zaman da haksız olarak, özel eğitim okullarına yönlendirilebildiğini belirtmektedir. Bunun altındaki temel neden, söz konusu yetkililerin, yabancı öğrencilerin ve ailelerinin sosyal yaşamları ve alışkanlıkları hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarıdır. Manço, okullarda kültürel duyarlılığın yalnız öğrencilere değil tüm çalışanlara kazandırılması gerektiğini ifade etmektedir.

Bu araştırma, bir göçmen ülkesi olarak nitelendirilebilecek Avustralya'da göçmen öğrencilerin eğitimi için eyalet düzeyinde ve yerel düzeyde eğitim ve bütçe planlamasının nasıl yapıldığını, Victoria Eyaletindeki bir okulun uygulamaları üzerinden incelemektedir. Araştırmanın amacı, bu örnekler üzerinden Türkiye'de uygulandığında Suriyeli çocuklara sunulan eğitim hizmetlerini daha nitelikli hale getirmede yararlı olabilecek bazı uygulama önerilerinde bulunmaktır. Bu bağlamda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Victoria/Avustralya'da göçmen öğrencilerin eğitimi için eğitim bütçesi hazırlama ve yürütme çalışmaları nasıl yapılmaktadır?
2. Çalışmaya konu olan, Avustralya'nın Victoria eyaletinin Melbourne kentindeki Çiçek İlkokulu'nda göçmen öğrencilerin eğitimi için okul bütçesi nasıl oluşturulmakta ve kullanılmaktadır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi incelenmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, nitel araştırma tekniklerinden belge incelemesi kullanılmıştır. Belge inceleme yöntemi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgulara dair bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Belgeler, nitel araştırmalarda etkin şekilde kullanılan yararlı bilgi kaynaklarıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 187-188).

Çalışma Grubu/Birimi

Göçmenlere, ulusal/bölgesel ve yerel düzeydeki kaynakları planlı bir biçimde kullanarak ve kendi kültürüne ve yaşam tarzına uyumunu sağlayarak eğitim hizmeti veren ülkeler mevcuttur. “Göçmen ülkesi” olarak nitelendirilen Avustralya bunlardan biridir. Ülkede bu duyarlılığın oluşmasındaki en önemli etkenin, ülkeye gelen göçmenlerin etnik ve kültürel yapılarındaki farklılaşma olduğu söylenebilir. Avustralya kuruluşundan itibaren çoklu bir etnik yapıya sahip olsa da ülkeye 1970’lerin ilk yıllarına kadar gelen göçmenler, Birleşik Krallık (ağırlıklı olarak İrlanda) ve Kıta Avrupası’ndan olmuştur. Bu dönemde Anglo-Avustralyalı kimliği sorgulanamaz biçimde tek “Avustralyalı” tanımı olarak görülmüş ve okullarda kültürel duyarlılık söz konusu olmamıştır. Daha sonra Avustralya’nın Asya, Latin Amerika, Afrika ve Orta Doğu ülkelerinden çok sayıda göçmen kabul etmeye başlamasıyla, tek kültürlü anlayış hızla geçerliliğini yitirmeye başlamış ve 1973 yılında Anglo-Avustralyalı paradigması, fiilen daha uzun sürse de resmiyette son bulmuştur. Bu değişim, toplumsal yaşamın geri kalanında olduğu gibi eğitimde de çokkültürlü bir duyarlılığı beraberinde getirmiştir (Department of Immigration and Multicultural and Indigenous Affairs, 2004, s. 41-42).

Araştırma verilerinin toplanması amacıyla seçilmiş olan çalışma birimi, Avustralya’nın Victoria Eyaletinin Melbourne şehrindeki bir ilkokuldur. Araştırmada okulun adı gizli tutularak Çiçek İlkokulu ismi kullanılmıştır. Çiçek İlkokulu Avustralya’nın Victoria eyaletinde, Melbourne kentinde faaliyet göstermektedir. 1992 yılında hizmete açılan okulda, araştırmanın ele aldığı dönem olan 2013 yılında hazırlık sınıfından 6. sınıfa kadar toplam 616 öğrenci öğrenim görmüştür. Bu öğrencilerin % 82,0’si göçmendir. Çiçek İlkokulunun 2013 Yılı Faaliyet Raporu’na göre kültürel duyarlılık anlayışı, ülkedeki altı eyalet ve iki bölgede ulusal politika olarak benimsenmekte ve okullarda uygulanmaktadır. Bu eyalet ve bölgeler arasında Victoria eyaleti, ülkede nüfusun ve göçmen nüfusunun en yoğun olduğu eyalet olarak göze çarpmaktadır. Eyaletteki eğitim müfredatı ve planlaması incelendiğinde bu başarıya, bugün Türkiye’de yapılmaya çalışıldığı gibi sorun odaklı bir anlayışla mevcut eğitim sistemine ihtiyaca göre gününbirlik uygulamalar eklemeyerek değil, göçmenlerin varlığını tanıyarak, eğitimsel işleyişi müfredat ve finansman boyutlarıyla en baştan bu gerçekliğe göre düzenleyerek ulaşıldığı görülmektedir. Bu nedenle, Türkiye’deki Suriyeli çocuklara sunulan eğitim hizmetinin kapsayıcılığının ve niteliğinin artırılmasına yönelik önerilerde bulunabilmek için Victoria eyaletinden göçmen öğrencilerin bulunduğu bir ilkokul çalışma birimi olarak seçilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada alanyazın incelemesi yapılmış, Türkiye’deki Suriyeli çocuklara yönelik eğitim uygulamalarındaki ve Avustralya, Victoria ile analize konu olan okuldaki planlama ve bütçe süreçlerine ilişkin durumu ortaya koyabilecek belgelere ulaşılmıştır. Bu yazılı belgeleri iki grupta sınıflandırmak mümkündür. İlk giriş bölümünde kullanılan, yerli ve yabancı insan hakları kuruluşlarının raporları (Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü, İnsan Hakları İzleme Örgütü, Mülteciler Derneği), MEB ve AB Bakanlığı’nın karar metinleri ve basın açıklamaları ile Avustralya Federal Hükümet Eğitim Bakanlığı ve Victoria Eyalet Hükümeti Eğitim Bakanlığı’nın ilgili mevzuatıdır (Australian Education Act, Department of Education and Early Childhood Development, Department of Education and Training, Victoria State Government Education and Training). İkincisi ise, Çiçek İlkokulu’na ait stratejik plan, harcama belgeleri ve faaliyet raporlarıdır. Okuldan elde edilen belgeler asıl (birincil) kaynaklardır ve Bulgular başlığı altında sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma sorularına dair elde edilen verilerin çözümlenmesinde genel itibariyle üç alt basamak takip edilmiştir: (1) Betimleme: Bu aşamada, belgelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda araştırmanın amacına ilişkin Victoria eyaleti ve Çiçek İlkokulu'ndaki durum ortaya konulmuştur. (2) Analiz: Betimleme aşamasında ortaya konulan verilerle, Victoria eyaletinde ve Çiçek İlkokulu'nda göçmenlerin eğitiminin okul bütçe yönetimindeki yerine dair sonuçlar açıklanmaya ve gösterilmeye çalışılmıştır. (3) Yorumlama: Bu aşamada, betimleme ve analiz aşamaları sonucunda elde edilen bulguların ne anlama geldiği yorumlanmıştır.

BULGULAR

Avustralya Anayasası gereği ülke, kendi gelir kaynaklarına ve belirli ölçülerde özerk ekonomi ve eğitim politikalarına sahip altı eyalet ve iki bölge hükümeti ile bunların üzerinde bir federal hükümet tarafından yönetilmektedir (Commonwealth of Australia Constitution Act, 1900). Ülkede eğitim hizmetlerinin maliyeti, hem federal hükümet (Commonwealth) hem de eyalet/bölge hükümetlerince (State governments/Territories) karşılanmaktadır (Marginson, 1993, s. 8). Bu çerçevede her devlet okulu, Federal hükümet ve eyalet/bölge hükümetinden ödenek almaktadır. Her iki kaynakta, göçmen öğrencileri desteklemek için ayrılmış ödenek kalemleri bulunmaktadır. Federal Hükümet desteği, okullara temelde iki tür ödenekle verilmektedir. İlki Ulusal Şartlı Okul Ödeneğidir (National Specific Purpose Payment). Okullara, cari harcamaları ve yatırım/donatım giderleri için verilen bu ödenek kapsamında, buldukları özel şartlar ve sahip oldukları dezavantajlara göre belirlenen miktarlarda ek ödeme de (loading) verilmektedir. İngilizce yeterliliği düşük olan (göçmen) ve öğrencileri arasında Aborjin yerlileri bulunan okullar da bu ödenekten yararlanmaktadırlar. Bu kaynak, okullara ayrı bir kalem şeklinde değil, eyalet/bölge hükümetlerinin verdiği ödeneklere eklenerek verilmektedir (Australian Education Act, 2013).

Federal Hükümetten okullara ayrılan ikinci tür kaynak ise Ulusal Ortaklık Projeleri (National Partnerships) üzerinden verilen hibelerdir. Ulusal Ortaklık Projeleri, genel olarak akademik başarısı düşük ve dezavantajlı öğrenci gruplarının ağırlıkta olduğu okulları destekleyen Federal Hükümet hibe programlarıdır. İngilizceyi ikinci dil olarak konuşan göçmenler ve Aborjin yerlileri de hem linguistik ve kültürel, hem de sosyo-ekonomik anlamda bu gruplar içerisinde kabul görmekte, bu tür öğrencilerin bulunduğu okullarda Ulusal Ortaklık projeleri üzerinden finansman desteği almaktadırlar. Tüm eyalet/bölgelerin yararlandığı bu programlardan bazıları 2009-2013 yılları arasında uygulanan National Partnerships for Low SES Schools Literacy and Numeracy and Improving Teacher Quality ve School-Community Engagement and Extended Schools'dur (Department of Education and Training, 2013).

Victoria eyalet hükümeti ise okullara, Öğrenci Kaynak Aktarım Paketi (Student Resource Package) sistemi üzerinden mali destek sağlamaktadır. Bu ödenek, İngilizce Dışındaki Dillerin Eğitimi (Languages Other Than English) adlı program kapsamında okul tarafından belirlenen dillerin eğitiminin verilebilmesi için kullanılan bir alt ödenek kalemini kapsamaktadır. Bu program kapsamında öğretilecek dil veya dilleri belirleme yetkisi okul konseyindedir ve bu karar okulda öğrenim gören öğrenciler arasında ağırlıklı olan etnik grup veya gruplara göre verilmektedir. Bu derslere hem anadili aynı olan öğrenciler, hem de diğerleri katılabilmektedir (Victoria State Government Education and Training, 2018).

Victoria eyaletindeki okulların göçmen öğrencilerin gereksinimleri için aldığı diğer bir ödenek Denge Ödeneğidir (Equity Funding). Bu ödenek, göçmen öğrencilerin ihtiyaçları da

göz önünde bulundurularak oluşturulmuş alt ödenek kalemleri içermektedir. Denge Ödeneği içerisindeki İngilizce Eğitimi Ödeneği (English as an Additional Language), evinde İngilizce dışında bir dil konuşan ve beş yıldan daha az bir süredir Avustralya'daki bir okulda öğrenim gören, İngilizcesi yeterli olmayan öğrenciler için verilir. Bu öğrencilerin okuldan/ülkeden ayrılma ihtimallerinin yüksek olduğu belirtilmekte, bu sebeple okullardan bu alanda eğitim programları hazırlar ve uygularken esnek hareket etmeleri istenmektedir (Department of Education and Early Childhood Development, 2014, s. 33).

Victoria okullarındaki çokkültürlü hassasiyetin, eyalet yönetimi düzeyinde başladığı söylenebilir. Eyalet Hükümeti Eğitim Bakanlığının 2018-2022 stratejik planında yer alan amaç, hedef ve performans göstergelerinde toplumun tüm kesimlerinin farklılıkları ve ihtiyaçları gözetilerek ve kesin bir içerme anlayışıyla eğitim hizmeti sunmanın amaçlandığı görülür (Department of Education and Training, 2018). Çiçek İlkokulu 2013 Yılı Faaliyet Raporu, okulda bu anlayışın eğitim hizmetlerinin planlanmasında, özellikle müfredat ve finansman boyutlarında uygulandığını göstermektedir. 1992 yılında hizmete açılan okulda, araştırmanın ele aldığı dönem olan 2013 öğretim yılında hazırlıktan altıncı sınıfa toplam 616 öğrenci öğrenim görmüştür. Aynı dönem okulda 47 öğretmen ve 21 yardımcı hizmetler personeli vardır. Okuldaki yönetici ve öğretmenlerin bazıları da Türkiye kökenlidir. Öğrencilerin % 82,0'sinin anadili, İngilizce dışındaki bir dildir yani ülkeye göçmen olarak gelmişlerdir. Bunlar içinde % 38,0 ile Türkiye'den gelen öğrenciler başı çekmektedir. Okuldaki öğrencilerin yalnızca % 18,0'i Anglo-Avustralyalıdır. Okulun yine % 82,0'si, yoksul öğrencilere verilen Eğitim Destek Yardımı (Education Maintenance Allowance) almaktadır. Çiçek İlkokulu'nun 2011-2014 stratejik planı incelendiğinde, okulun bu çokkültürlü yapısının sorun yaratan bir durum olarak değil, eğitim hizmetleri planlanır ve yürütülürken göz önünde bulundurulması gereken bir gerçeği şeklinde algılandığı görülmektedir. Okulda çokkültürlü yaşam tarzının öğrencilere de benimsetilmek istendiği anlaşılmaktadır. Zira "farklılıklara saygı ve tolerans", okulun öğrencilerine kazandırmayı hedeflediği temel değerleri arasında yer almaktadır.

Okulun farklı etnik kökenden öğrencilere nitelikli eğitim verebilmesinin sebebi, sadece okulda kültürel duyarlılığın yüksek olduğu ılımlı bir iklim yaratması değildir. Çiçek İlkokulu'nun 2013 yılı raporuna göre, farklı etnik kökene sahip, yoksul, çoğu tek ebeveyn ile yaşayan çocukların ve velilerinin oryantasyonunu sağlamak, İngilizce yeterliliklerini artırmak ve eğer varsa hayatlarında eğitimsiz geçen süreyi telafi etmek amacıyla yürütülen çalışmalar için hem eyalet hükümetinden, hem de federal hükümetten ödenek ve hibe yardımı alınmıştır. Araştırmada, okulun dezavantajlı öğrencileri için aldığı ödenekler ve bu ödenekler kullanılarak göçmen öğrenciler için yürütülmüş faaliyetler incelenmiştir. Söz konusu ödenekler ve bunların nasıl kullandığı ele alınmadan önce, Tablo 1'de Çiçek İlkokulu'nun 2013 öğretim yılındaki toplam bütçesi ve ödenek kalemleri gösterilmiştir.

Tablo 1. Çiçek İlkokulu 2013 Yılı Bütçesi (AUD)

Gelir ve Ödenek Kalemleri	Miktar
Öğrenci Kaynak Aktarım Paketi	5.656.328,84
Federal Hükümet Ortaklık Projesi Hibesi	657.315,00
Federal Hükümet Özel Ödeneği	66.715,00
Yerel Yönetim Ödeneği	22.389,00
Velilerden Alınan Bağışlar, Kamp ve Gezi Ücretleri	228.400,00
Toplam	6.631.147,84

Kaynak: Çiçek İlkokulu 2013 Yılı Program Bütçesi

Tablo 1'e göre Çiçek İlkokulu'nun 2013 yılındaki toplam bütçesi, 6.631.147,84 AUD'dir. Okulun bütçesinde hem kamu finansmanı hem de özel finansman kaynaklarının bulunduğu, bütçenin çoğunluğunun (% 96,5) kamu finansmanından oluştuğu görülmektedir. Okul bütçesinin kamu finansmanı, üç farklı kaynaktan gelen dört ödenekten oluşmuştur. Bunlar Victoria Eyalet Hükümeti tarafından sağlanan Öğrenci Kaynak Aktarım Paketi adlı ödenek, Avustralya Federal Hükümeti'nin verdiği Federal Hükümet Ortaklık Projesi Hibesi ve Federal Hükümet Özel Ödeneği ile Melbourne yönetiminin sağladığı Yerel Yönetim Ödeneğidir. Okulun bütçesinde yer alan özel finansmanın kaynağı, velilerden alınan bağışlar ile düzenlenen okul gezileri ve kamp etkinlikleri için toplanan paralardır. Tablo 2'de okulun farklı etnik gruplardan ve düşük sosyo-ekonomik düzeyden öğrencilere sahip olması sebebiyle aldığı fazladan ödenek ve hibelerin isimleri ve miktarları görülmektedir.

Tablo 2. Çiçek İlkokulu 2013 Yılı Bütçesinde Dezavantajlı Öğrencilere Ayrılmış Ödenekler (AUD)

Ödenek Kalemleri	Miktar
Federal Hükümet Ulusal Ortaklık Projesi (Düşük Sosyo-ekonomik Seviyeli Okullar)	479.378,00
Öğrenci Kaynak Aktarım Paketi Denge Ödeneği (İngilizce Eğitimi Ödeneği)	462.863,35
Öğrenci Kaynak Aktarım Paketi Denge Ödeneği (Öğrenci-Aile Ödeneği)	380.456,92
Toplam	1.322.698,27

Kaynak: Çiçek İlkokulu 2013 Yılı Program Bütçesi

Tablo 2'de, okulun 2013 yılı bütçesinde göçmenler ve düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğrenciler için üç ayrı ödenek altında toplam 1.322.698,27 AUD ayrıldığı görülmektedir. Okul Avustralya Federal Hükümeti'nden 479.378 AUD, Victoria Eyalet Hükümeti'nden iki ödenek üzerinden toplam 843.320,27 AUD almıştır. Okul tarafından göçmen ve düşük sosyo-ekonomik düzeyli öğrenciler için kullanılan ödeneklerin özel finansman değil, kamu finansmanı içerisinde olması dikkati çeken önemli bir noktadır. Bu miktarlar okulun aldığı toplam kamu finansmanının % 21,0'ini oluşturmuştur. Çiçek İlkokulu bütçesinin % 96,5'inin kamu finansmanından oluştuğu ve bu bütçenin personel giderleri dahil olmak üzere okulun tüm ihtiyaçları için kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda, dezavantajlı öğrenciler için okul bütçesinde kayda değer bir oran ayrıldığı daha net biçimde anlaşılmaktadır. Okulun 2013 yılı İngilizce Eğitimi Ödeneği, İngilizce Dışındaki Diğer Diller Programı Ödeneği ve yapılan harcamalar Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. Çiçek İlkokulu 2013 yılı İngilizce Eğitimi Ödeneği ve İngilizce Dışındaki Diğer Diller Programı Ödeneği (AUD)

Gider Kalemi	Harcama Miktarı
Fotokopi	8.000
Sınıf Malzemeleri	4.000
Öğretim Araç-Gereçleri ve Sarf Malzemeleri	6.000
Veli Etkinlikleri ve İkramlar	400
Dil Uygulamaları	600
Türkçe CD ve DVD'ler	1.000
Kültürel Etkinlikler	1.200
Çift Dilli Resimli Sözlük Seti	400
Toplam	20.600

Kaynak: Çiçek İlkokulu 2013 Yılı Program Bütçesi

Tablo 3'e göre, 2013 yılı itibarıyla öğrencilerinin Çiçek İlkokulu'nda, anadili İngilizce olmayan ve evinde bunun dışında bir dil konuşan öğrencilere ve ailelerine eğitim verilmesi için sağlanan İngilizce Eğitimi Ödeneği ve İngilizce Dışındaki Diğer Diller programı

kapsamında, 20.600 AUD ödenek kullanıldığı görülmektedir. Öğrencilere ve velilerine verilen ders materyalleri, sınıf içinde kullanılan diğer öğretim materyalleri, sarf malzemeleri, kültürel etkinlikler, uygulama çalışmaları ve velilere düzenlenen öğretim etkinlikleri için çay ve diğer ikramlar bu ödenekten karşılanmıştır.

Çiçek İlkokulu'nun 2013 yılı özdeğerlendirme raporunda, Yerel Faaliyet Merkezi (School Community Hub) programları ile fiziksel, zihinsel, sosyal ve kültürel dezavantajları olan öğrenciler ve aileleri için, ders saatleri dışında okulda çeşitli etkinlikler düzenlendiği belirtilmektedir. 2013 yılı itibariyle öğrencilerinin % 82,0'si göçmenlerden oluşan Çiçek İlkokulu'nda öğrencilerin tamamı yukarıda bahsi geçen alanların en az iki tanesi bakımından dezavantajlıdır. Örneğin dil problemleri (% 15,4) ve iletişim problemleri (% 21,1) yaşayan öğrenciler aynı zamanda zihinsel/fiziksel engeller ve sosyo-ekonomik problemlerle de karşı karşıyadırlar. Söz konusu program çerçevesinde, okuldaki göçmen öğrenciler arasında en büyük orana sahip Türk ve Arap öğrencilerle aileleri için çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. İngilizce dersleri, veliler için Kahve ve Sohbet grupları, Türkçe ve Arapça oyun ve etkinlikler, Ödev Kulübü ve çeşitli alanlarda sertifika eğitimleri Çiçek İlkokulu'nun 2013 yılında Yerel Faaliyet Merkezi çalışmaları kapsamında sunduğu etkinliklerdir. Tablo 4'te okulun Yerel Faaliyet Merkezi çalışmaları için harcadığı miktar ve gider kalemleri görülmektedir.

Tablo 4. Çiçek İlkokulu 2013 Yılı Yerel Faaliyet Merkezi Ödeneği (AUD)

Gider Kalemi	Harcama Miktarı
Personel Giderleri	37.451
Program Masrafları	1.294
Araç-Gereç	1.294
Sarf Malzemeleri	775
Çocuk Bakım	1.035
Çeviri, Broşür ve Diğer Masraflar	586
Fotokopi	565
Toplam	43.000

Kaynak: Çiçek İlkokulu 2013 Yılı Program Bütçesi

Tablo 4'te görülebileceği gibi Çiçek İlkokulu 2013 yılında, dezavantajlı öğrencileri ve aileleri için düzenlediği faaliyetlerde çalışan uzman, çevirmen, bakıcı ve öğretmenlerin ücretleri, bu faaliyetlerde kullanılan malzemeler, basılı materyaller ve diğer giderler için 43.000 AUD harcamıştır. Okulun 2013 yılı özdeğerlendirme raporunda, okulda rehberlik servisinin yanı sıra engelli, anadili İngilizce olmayan, Aborjin yerlisi ve göçmen öğrencilerin karşılaştıkları entegrasyon ve öğrenme güçlüklerini aşmalarına yardımcı olmak için ülke çapında yürütülen "İçerme ve Profesyonel Destek Programı" (Inclusion and Professional Support Program) kapsamında bir uzman istihdam edildiği belirtilmektedir.

Çiçek İlkokulu'nun bütçesinin dezavantajlı öğrencilere ayrılmış bölümünde, projelerden gelen kaynaklar da yer almaktadır. Okulun 2013 yılı raporunda, okulda Düşük Sosyo-ekonomik Seviyeli Okullar adlı Federal Hükümet Ulusal Ortaklık Projesi kapsamında, öğrenci, veli ve öğretmenlere çeşitli eğitimler verildiği, piknik, yemekli toplantı, farklı uluslara ait kültürel kutlamalar ve seminer gibi organizasyonlarla ilgililerin bir araya getirildiği belirtilmektedir. Velilerin çocuklarının okul hayatlarında daha fazla sorumluluk alabilmeleri ve onlara destek olabilmeleri için veli eğitimleri, öğretmenlerin çokkültürlülüğe daha duyarlı hale gelebilmeleri ve ders içeriklerini bu çerçevede düzenleyebilmeleri için öğretmen eğitimleri ve eğitim geçmişindeki kayıp süreler ya da diğer nedenlerle ders başarısı düşük öğrenciler için

ek dersler düzenlenmiştir. Çiçek İlkokulu'nun yürüttüğü bu çalışmalar için ayırdığı bütçe 479.378 AUD'dir.

TARTIŞMA

Victoria eyaleti, çok çeşitli etnik kökenden insanın bir arada uyumlu bir biçimde hayatını sürdürdüğü çokkültürlü bir yaşam alanıdır. Victoria eyaletinin ve bir bütün olarak Avustralya'nın tarihi ve toplumsal yapısı göz önünde bulundurulduğunda, eyalette söz konusu uyumun sağlanmasında yapısal bir yatkinlik ve hazırbulunuşluğun katkısının olduğu muhakkaktır. Öğrencileri yirmi üç farklı etnik kökenden gelen Çiçek İlkokulu da, Victoria'daki sosyal yapıyı aynen yansıtmaktadır. Okulda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin bir kısmı da göçmendir. Ayrıca okulda Caldwell'in (1995) Kanada ve ABD'den verdiği örneklerde olduğu gibi, öğrencilerin eyalette yaşamaya ve okula gitmeye alışmaları ile çeşitli gelişim alanlarında ilerleme sağlamaları için kapsamlı planlama ve finansman gerektiren çalışmalar da yapılmıştır.

Townsend ve Walker'ın (1998) Avustralya'nın değişen demografik yapısı nedeniyle okullarda bulunmasını bir gereklilik olarak gördükleri çokkültürlü anlayışın Çiçek İlkokulu'nda bulunduğunu ve bu anlayışın okulun işleyişine yansıdığını söylemek mümkündür. Okul bütçesi, müfredat, ders dışı etkinlikler ve sosyal faaliyetler okulun öğrenci profili ve farklı öğrenci ihtiyaçları göz önünde bulundurularak planlanmıştır. Dezavantajlı öğrencilerin ihtiyaçları, personel giderleri veya diğer cari giderler kadar öncelikli görülmüş, miktarı ve geliş zamanı belli olan kamu ödenekleri içerisinde karşılanmıştır. Okulda yürütülen sosyal içerme çalışmalarına veliler de dahil edilerek, uyum ve alışma süreçlerinin öğrencilerin hem okul hem de aile yaşantılarında işlemesi için çaba gösterilmiştir. Çiçek İlkokulu'nda sosyal içermenin geniş kapsamlı biçimde yürütülmesi, Manço'nun (2004) belirttiği gibi göçmen öğrencilerin ve ailelerinin sosyal uyumlarını hızlandırmaktadır.

Çiçek İlkokulu örneği, yeni bir hayata başlamak isteyen milyonlarca Suriyeliyi sınırlarına kabul ederek çeşitli olanaklar sunan Türkiye'de de gerekli bakış açıları yakalanarak göçmenlere daha nitelikli eğitim hizmeti sunulabileceğini göstermektedir. Burada anlatılmak istenen, eğitim hizmetini Suriyelilere ihtiyaç duydukları biçimiyle sunmanın finansman, planlama ve uygulama boyutlarıyla bütünlük arz eden politikalar doğrultusunda, mümkün olabileceğidir. Bu bağlamda araştırmada, bazı öneriler getirilmiştir.

Öncelikle Suriyeli öğrencilerin devlet okullarına kayıt olmaları, okula devam etmeleri ve ayrılmaları, dezavantajlarını gidermek adına hangi faaliyetlerin yürütüleceği ile ilgili net ve uygulanabilir hukuksal düzenlemeler yapılmalı ve hesapverebilirlik doğrultusunda uygulanmalıdır. Bu düzenlemeler mutlaka finansman boyutunu da içermelidir. Yapılacak çalışmalardan doğacak maliyetler Okul Aile Birlikleri üzerinden okulların sırtına yüklenmemeli, bu konuda genel bütçe ve il özel idare bütçesi kullanılmalı ya da belediyeler okullara doğrudan ödenek ayırmalıdır. Bu ödenekler, geçici fonlar veya proje temelinde bir kereye mahsus verilen hibeler şeklinde değil, hukuksal dayanağı ile süreklilik arz eden ödenek kalemleri biçiminde verilmelidir. Okullara sağlanacak bu kaynakların miktarı her okul için aynı olmamalı, okuldaki Suriyeli öğrencilerin sayısına göre belirlenmelidir. Okullarda periyodik olarak, Suriyeli veliler ve öğrenciler için yiyecek ve içecek ikramlarının da olduğu, velilerin ve öğrencilerin yöneticiler ve öğretmenlerle iletişime geçebileceği paylaşım toplantıları düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Australian Education Act. (2013). Government Notices Gazette. (04.07.2013). Sayı: C2013G01010.
- Avrupa Birliği Bakanlığı. (2017). Türkiye-AB vize muafiyeti süreci ve geri kabul anlaşması hakkında temel sorular ve yanıtları. http://www.ab.gov.tr/files/pub/turkiye_ab_vize_muafiyeti_sureci_ve_geri_kabul_anlasmasi_hakkinda_temel_sorular_ve_yanitlari.pdf adresinden alınmıştır.
- Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü. (2018). Türkiye mülteci istatistikleri. [http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/tr\(35\).pdf](http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/tr(35).pdf) adresinden alınmıştır.
- Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü. (2018). 2019 Yılı merkezi yönetim bütçe kanun teklifi ve bağlı cetveller. https://www.bumko.gov.tr/Eklenti/11291_2019mybkteklificetvellerpdf.pdf?0&_tag1=D8EEE19AD432DB9D48CC647916A050E3CB804DAF adresinden alınmıştır.
- Caldwell, B. J. (1995). The provision of education and allocation of resources. Ever, C. ve Chapman, J. (Eds). *Educational administration: An Australian perspective*. içinde (s. 170-188). NSW, Australia: Allen and Unwin Pty. Ltd.
- Commonwealth of Australia Constitution Act (1900). The Gazette (01.01.1901). https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1900/12/pdfs/ukpga_19000012_en.pdf adresinden alınmıştır.
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. (1995). Resmi Gazete (27.01.1995). Sayı: 22184.
- Department of Education and Early Childhood Development. (2014). *The student resource package 2015 guide*. Melbourne: State of Victoria Department of Education and Early Childhood Development.
- Department of Education and Training. (2013). *Australian government funding for schools explained: 2013 update*. Canberra: Australian Government Department of Education and Training.
- Department of Education and Training. (2018). Department of education and training 2018-2022 strategic plan. <https://www.education.vic.gov.au/Documents/about/department/strategicplan.pdf> adresinden alınmıştır.
- Department of Immigration and Multicultural and Indigenous Affairs. (2004). *Cultural diversity religion, and safeguarding Australia*. Canberra: National Capital Printing.
- Emin, M. N. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi temel eğitim politikaları. Analiz. *Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Dergisi*, 153, 7-25.
- Erdönmez, A. (2016). Türkiye'ye kitlesel göçle gelen mültecilere yönelik yürütülen eğitim öğretim süreci. *Eğitime Bakış*, 12 (36), 24-33.
- Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik. (2016). Resmi Gazete (15.01.2016). Sayı: 29594.
- İnsan Hakları İzleme Örgütü. (2015). Türkiye'deki Suriyeli Mülteci çocukların eğitime erişiminin önündeki engeller – kayıp nesil olmalarını önlemek. https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/turkey1115tu_web.pdf adresinden alınmıştır.
- İskân Kanunu. (2006). Resmi Gazete (26.09.2006). Sayı: 26301.
- Koman, E. (2015). Suriyeli mülteci çocuklar ve engellenen eğitim hakkı. Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği. <https://tr.boell.org/tr/2015/12/29/suriyeli-multeci-cocuklar-ve-engellenen-egitim-hakki> adresinden alınmıştır.
- Manço, A. A. (2004). Belçika'da Türklerin 40 yılı (1964-2004): Sorunlar, gelişmeler, değişimler. <http://www.cie.ugent.be/IRFAM/amanco8.htm> adresinden alınmıştır.
- Marginson, S. (1993). *Education and public policy in Australia*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). Psikososyal koruma önleme ve müdahale hizmetleriyle ilgili yayınlar. http://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/psikosos_yayin.html adresinden alınmıştır.

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). *Milli Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2016). Suriyeli çocukların eğitimi için yol haritası belirlendi. <http://www.meb.gov.tr/suriyeli-cocuklarin-egitimi-icin-yol-haritasi-belirlendi/haber/11750/tr> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017a). Geçici koruma statüsündeki bireylere yönelik rehberlik hizmetleri kılavuz kitabı. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/05142850_rehberlik_hizmetler_kilavuzu.pdf adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017b). Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunun desteklenmesi projesi. <http://pictes.meb.gov.tr/www/projemiz/icerik/36> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018a). Bakan Yılmaz: Türkiye'deki Suriyelilerin okullaşma oranı yüzde 63'e yaklaştı. <http://www.meb.gov.tr/bakan-yilmaz-turkiyedeki-suriyelilerin-okullasma-orani-yuzde-63e-yaklasti/haber/16453/tr> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018b). PICTES uygulama kılavuzu. <http://pictes.meb.gov.tr/izleme/uploads/destekleme/desteklemekilavuz.pdf> adresinden alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018c). Kapsayıcı eğitim projesi. <https://oygm.meb.gov.tr/www/kapsayici-egitim-projesi-inclusive-education/icerik/679> adresinden alınmıştır.
- Mülteciler Derneği. (2018). Türkiye'deki Suriyeli sayısı Temmuz 2018. <https://mülteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> adresinden alınmıştır.
- Onuncu Kalkınma Planı. (2013). Resmi Gazete (06.07.2013). Sayı: 28699 M.
- Özservlet, Ç. Y. (2015). Göçmen çocukların şehre uyumu ve eğitim politikası. Bulut, Y. (Editör). *Uluslararası Göç ve Mülteci Uyumu Sorununda Kamu Yönetiminin Rolü* içinde (s. 93-111). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Seydi, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 267-305.
- Tanrikulu, M. S. (2018). Sosyal uyum ve sosyal içerme kanunu teklifi. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-0052.pdf> adresinden alınmıştır.
- Taştan, C. ve Çelik, Z. (2017). Türkiye'de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi. http://www.ebs.org.tr/ebs_files/files/yayinlarimiz/Suriye_Rapor_TURKCE_pdf.pdf adresinden alınmıştır.
- Townsend, T. ve Walker, I. (1998). The early years of schooling. Townsend, T. (Editör). *The primary school in changing times: The Australian experience*. (80-100). Oxon: Routledge.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu. (2018). Göç ve uyum raporu. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf adresinden alınmıştır.
- TÜSİAD. (2018). Merkezi yönetim bütçesi takip raporu. <https://www.tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/10053-tusiad-merkezi-yonetim-butcesi-takip-raporu> adresinden alınmıştır.
- Victoria State Government Education and Training. (2018). Languages Other Than English. <https://www.education.vic.gov.au/school/teachers/support/diversity/eal/pages/ealnewstudent.aspx> adresinden alınmıştır.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013). Resmi Gazete (11.04.2013). Sayı: 28615.
- Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun. (2003). Resmi Gazete (06.03.2003). Sayı: 25040.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.